

УДК 8

WAVES OF FEMINISM: HISTORY AND PRESENT ХВИЛІ ФЕМІНІЗМУ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Zelenko L.D. / Зеленко Л.Д.

student/ студентка

National Aviation University, Kyiv, Lyubomyr Husar Avenue, 1, 03058

Національний авіаційний університет,

Київ, проспект Любомира Гузара, 1, 03058

Анотація. В роботі розглядається теорія хвиль фемінізму. Розкрито сутність першої хвилі як руху жінок за політичні права. Висвітлено другу хвилю фемінізму, що пов'язана з усвідомлення соціо-культурного місця жінки у суспільстві. Продемонстровано особливості третьої хвилі фемінізму, яка характеризується багатоманітністю проявів явища. Обстоюється теза про настання четвертої хвилі фемінізму, що пов'язано з рухом MeToo. Вона надала феміністичному руху найбільшої охопленості по всьому світу.

Ключові слова: фемінізм, перша хвиля фемінізму, друга хвиля фемінізму, третя хвиля фемінізму, четверта хвиля фемінізму.

Abstract. The theory of waves of feminism is considered in the work. The essence of the first wave as a movement of women for political rights is revealed. The second wave of feminism, which is related to the awareness of the socio-cultural place of women in society, is highlighted. The peculiarities of the third wave of feminism, which is characterized by the diversity of manifestations of the phenomenon, are demonstrated. There is a thesis about the coming of the fourth wave of feminism, which is associated with the MeToo movement. She gave the feminist movement the greatest coverage around the world.

Key words: feminism, the first wave of feminism, the second wave of feminism, the third wave of feminism, the fourth wave of feminism.

Вступ

Статус жінок у світі за останні два століття помітно змінився. Не викликає здивування наявність у них багатьох можливостей – здобувати освіту, обирати та бути обраними, право успадковувати майно, мати активну життєву позицію, працювати на рівні з чоловіками, обіймати керівні посади. Але ці права жінки здобули у результаті боротьби протягом довгих років, яка не закінчується й до тепер, охоплюючи все більше й більше країн. Це стало можливим завдяки «фемінізму». Фемінізм є складним комплексним явищем, яке розглядають у різних значеннях: як 1) соціальну теорію; 2) як критику патріархату як несправедливого суспільного устрою; 3) як рух, головна мета якого – боротьба з гендерною дискримінацією. Гаслом сучасного фемінізму є рівні права та можливості жінок і чоловіків. Сьогодні, у зв'язку з тим, що на явище впливають різноманітні культурні економічні, політичні та соціальні чинники, фемінізм має багато проявів і видів у сучасному світі. Але для того, щоб краще усвідомити всю глибину фемінізму потрібно знати етапи, які він пройшов.

Основний текст.

Дослідники, зазвичай, виокремлюють три хвилі фемінізму як етапи боротьби жінок за свої права. Фемінізм «першої хвилі» сформувався у XIX ст. і тривав до 20-х років XX ст. На першому етап головною ідеєю була боротьба за надання жінкам рівних з чоловіками виборчих прав, тому він отримав назву суфражистський рух (з англ. мови «suffrage» означає право голосу), набувши

найбільшого поширення у США та Великій Британії. Окрім суфражизму вирізняється гуманістичний фемінізм – головним завданням якого було звільнення жінки через розвиток її інтелекту, підвищенні грамотності; третім напрямом був марксистський, відповідно до суті якого становище жінки-робітниці зумовлене класовими причинами, тому боротьба за її звільнення збігається із загальним завданням звільнення пролетаріату [1, с.142].

У 60-ті роки ХХ ст. розпочалася «друга хвиля», що сприяла відродженню фемінізму і дістала була передумовою появи «третьої хвилі» («неофемінізму» або «сучасного фемінізму»). Поштовхом до його відродження стала книга французької Симони де Бовуар «Друга стаття» (1949 р.), яка є повним історико-філософським дослідженням становища жінки від створення світу. Авторка обстоювала тезу, що в жінках закладені такі ж потенції, як і в чоловіках. Головна вимога жіночого руху – визнати рівноправність жінки, яка не є другою статтю [2, 143]. «Друга хвиля» продемонструвала, що феміністичні організації та ініціативи розповсюдились у багатьох державах у всіх регіонах світу. Головними питаннями «другої хвилі» стали: питання патріархату; співвідношення понять стать та гендер (культурна стать); рівність і відмінність чоловіків та жінок. В результаті другої хвилі було досягнуто вирішення багатьох питань: жінки отримали доступ до засобів контрацепції, було легалізовано право жінок на аборт, відкрито двері до елітних навчальних закладів, поступово змінювалося розуміння місця та значення жінок у суспільстві [3, с. 123].

«Третя хвиля» фемінізму виникає з 90-х років ХХ ст й триває до сьогодні. В межах «третьої хвилі» були сформульовані наступні завдання: боротьба з усіма можливими причинами, які породжують суспільну несправедливість; розвиток освіти молодих жінок, щоб вони були вільними, щасливими та гордими у своїй жіночості і не боялися реалізовувати обраних для себе цілей; освіта повинна стати складовою частиною фемінізму [4, с. 108-109]. Неофемінізм констатує, що сучасна західна культура є патріархальною, маскуліною, не тільки організованою за чоловічим зразком, а й пронизаною забобонами стосовно жінок, що виявляється в усіх сферах: науці, сім'ї, владі, релігії, мистецтві, рекламі тощо [1, с. 143].

З погляду багатьох дослідників третя хвиля триває й дотепер. Її особливостями є те, що феміністичний рух став різноманітним. У багатьох державах діють як урядові (що є великим досягненням) так й неурядові феміністичні організації. Виникають міжнародні жіночі об'єднання. Жіночий рух став диференційованим та спеціалізованим. Щодо політичних заяв, то до них належать – рівна платня за рівню працю, зупинення насильства у сім'ї, сексуальних домагань й переслідувань, дискримінації. Ще раз підкреслюємо, що фемінізм «третьої хвилі» вже не є єдиним рухом, єдиною теорією, тому що у його межах існує велика кількість напрямів і течій. Поява «феміністичної» багатоманітності викликана відмінностями у стані та суспільному статусі жінок у різних країнах, їхнім досвідом боротьби за свої права тощо [5].

У 2016 році в Україні виникла всеукраїнська акція у соціальних мережах #ЯНеБоюсьСказати. Її головним завданням було висвітлення проблеми

сексуального насильства над жінками в Україні, байдуже ставлення до їх проблем правоохоронних органів, осуд з боку близьких та рідних за гендерне насильство. Акція була започаткована Анастасією Мельниченко, громадською активісткою, феміністкою, журналісткою, директоркою ГО «STUDENA» [6].

У жовтні 2017 року соціальними мережами поширився хештег та соціальна акція-флешмоб MeToo (або #MeToo, з англійської «Я теж»), яка була направлена проти сексуального насильства та сексуальних домагань. Передумовою виникнення руху став секс-скандал, пов'язаний з кінопродюсером Гарві Вайнштейном [7].

15 жовтня 2017 року акторка Алісса Мілано закликала поширювати фразу «Я теж», і цим продемонструвати глобальні масштаби поширення сексуального насильства. Відтоді мільйони людей використовували цей хештег для того, щоб розповісти про досвід пережитого ними сексуального насильства. На нашу думку, глобальна охопленість флешмобами #ЯНеБоюсьСказати, #MeToo завдяки соціальним мережам говорить про настання четвертої хвилі фемінізму, яка дає змогу вірити, що ідеї фемінізму будуть поширені по всьому світу.

Висновки.

У дослідженні були розглянуті хвилі фемінізму. Перша хвиля характеризується проголошенням політичних прав жінок, усвідомленням їх дискримінації у трудових відносинах. Друга хвиля фемінізму продемонструвала, що жінки та чоловіки мають однаковий потенціал у соціальному та культурному житті. Третя хвиля фемінізму (неофемінізм) показала різноманіття форм та видів фемінізму, що пов'язано із багатоманітністю культурного, історичного, соціального, економічного життя. Пропонується теза про настання четвертої хвилі фемінізму, яка обумовлена значним впливом на соціум соціальних мереж через поширення флешмобів #ЯНеБоюсьСказати, #MeToo.

Література:

1. Гришко В., Лівчук С. Історичні передумови формування гендерної нерівності у суспільстві. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 2. С. 142-145.

2. Вахула Б. Я. Соціальні інтернет-мережі, їхні функції та роль у формуванні громадянського суспільства. Вісн. Львів. ун-ту. 2012. Вип. 6. С. 311-319.

3. Саєнко М.І., Тацуля С.І., Гапич І.О. Теоретико-правові витоки становлення фемінізму в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 3. С. 123-125.

4. Зборовська Н. В. Феміністичні роздуми: на карнавалі мертвих поцілунків. Львів : Літопис, 1999. 336 с.

5. Столій М. Феміністичний дискурс українських медіа 2014-2019 року. URL:

http://www.er.ucu.edu.ua/bitstream/handle/1/2335/Stolii_Feministichniy%20dyskurs%20ukrainskykh.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 15.11.2021).

6. URL:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AF%D0%9D%D0%B5%D0%91%D0%BE%D1%8E%D1%81%D1%8C%D0%A1%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B8>

7. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/MeToo>

Науковий керівник: старший викладач Кевлюк І.В.

Стаття відправлена: 29.01.2022 р.

© Зеленко Л.Д.